

AKTUALNOSTI

OSVRT NA KLJŠ '83.

Krajem kolovoza (22–27) održana je u Šibeniku Dvanaesta katehetska ljetna škola, koju je i ovaj put organiziralo KV BKJ, a izravno pripremio Stalni odbor KLJŠ (Milan Šimunović, predsjednik; Andrija Kopilović, s. Consolata Rajković, Šime Samac i Tonči Trstenjak, članovi Odbora; Dinko Aračić, tajnik). Za izravnu organizaciju i smještaj sudionika Škole brinuo se u Šibeniku poseban Tehnički odbor biskupije domaćina. Osim smještaja u sjemeništu, sudionici Škole nađoše prenoćište i u raznim samostanima u gradu kao i kod okolnih župnika i župljana grada Šibenika, kojima i ovom prilikom treba izreći iskrenu riječ zahvale.

Škola je započela radom u ponedjeljak 22. kolovoza, u 10 sati ujutro, u šibenskoj crkvi sv. Frane, koja je ujedno i hrvatsko nacionalno svetište sv. Nikole Tavelića. Pošto su se oglasile orgulje, sudionici su zazvali pomoć Duha Svetoga, a biskup Ćiril Kos, predsjednik KV BKJ, uputio je sudionicima nekoliko pozdravnih riječi. Osvrnuvši se na činjenicu da se ova Škola održava u Svetoj godini otkupljenja, biskup Kos je istaknuo da mi, koji smo i sami na „hodočašću”, treba da budemo strpljivi na tom istom putu, trudeći se da bacamo mreže „na njegovu riječ” i na stranu na koju nam on rekne”, želimo li doista slijediti Krista. Ujedno je biskup stavio Školu i njezine sudionike pod zaštitu B. D. Marije i sv. Nikole Tavelića. Time je KLJŠ '83 bila svečano otvorena.

U svom pozdravnom govoru biskup domaćin mons. Josip Arnerić istaknuo je veliku važnost KLJŠ za izobrazbu kateheta i katehista. Mons. M. Oblak, zadarski nadbiskup, također je pozdravio sudionike Škole, istaknuvši da smo svi mi prije svega „učenici rassetoga Isusa Krista” a tek onda navjestitelji i učitelji. Predsjednik Stalnog odbora KLJŠ dr. Milan Šimunović održao je zatim uvodno izlaganje objasnivši način rada na Školi kao i sam program Škole, pozdravivši prisutne i predstavivši pojedine predavače. On je, među ostalim, istaknuo (a to su kasnije isticali i mnogi predavači) da Škola koja ima temu rada: KRIST OTKUPITELJ U NAŠOJ KATEHEZI (Kateheza: događanje spasenja u Isusu Kristu) nema toliko zadatak da vidi koji je teoretski smisao glavne teme Škole – Spasenje – budući da je spasenje prije svega nešto stvarnoga, tj. istinsko događanje.

Na Školi se radilo, kao što je to već uobičajena

praksa, u zajedničkim sjednicama: predavanja, diskusije i završna diskusija, sve u crkvi sv. Frane, te u praktičnom radu po timovima, koji se održavao u raznim crkvenim prostorima grada Šibenika: u katehetskoj dvorani franjevačkog samostana kraj crkve sv. Frane, zatim u katehetskim prostorijama crkve Gospe van Grada, u kući šibenskih sestara, Riječka 6, te u prostorijama župskog centra na Baldekinu. Svakog dana bila je i zajednička euharistija: prvi i zadnji dan u katedrali sv. Jakova, u utorak na Baldekinu, u srijedu u crkvi Gospe van Grada, u četvrtak na Visovcu.

Prvi radni dan bio je posvećen temi „DANAŠNJI ČOVJEK I SPASENJE”. Dr. Marijan Jurčević, dominikanac iz Rijeke, održao je prvo predavanje: „Antropologija i spasenje danas”. Analizirajući stvarno stanje današnjeg čovjeka, predavač je istaknuo da čovjek danas osjeća potrebu za čisto naravnim spasenjem. Tu veliku ulogu ima i suvremena kriza humanizma: kriza istine, etike, identiteta i savjesti, što može čak i pomoći čovjeku da u Kristu upozna istinskog Spasitelja i Otkupitelja. Međutim, poučeni biblijskim iskustvom moramo biti svjesni da bi danas prikladan način i mjesto za dodir između kršćanske poruke o spasenju i tog istog čovjeka moglo biti na području čovjekovog identiteta i njegove slobode, jer čovjek jedino u Isusu može postati potpuno slobodan.

Na pitanje da li je i koliko spasenje zastupljeno u književnosti, pokušao je odgovoriti dr. Drago Šimundža iz Splita. On se u svom predavanju „Tema spasenja u našoj književnosti” zadržao gotovo isključivo na romanu kao književnoj vrsti. I on je prvo dotaknuo antropološki vid teme spasenja, to jest fiziološko-biološku razinu istog pojma. Tako npr. Ujevićeva „Svakidašnja jadikovka” govori o egzistencijalnoj potrebi spasenja, tražeći podršku i pomoć od Boga. Pod psihološkim vidom susrećemo se s problemom egzistencijalno-psihičkog trpljenja – Majdak, Pavičić, Kling, S. Novak – kad pisci opisuju psihičke more današnjeg čovjeka ili problematiku sentimentalnosti žene – Begović, Galović, Claudel, sv. Augustin. Metafizičke misli pokreću i krajnja pitanja i otkrivaju čovjekovu želju za vječnim trajanjem i za ostvarenjem vječne sreće – Kafka, Camus, J. Joyce, M. Matković, Krleža. U novije vrijeme javljaju se i pitanja o „bitku” – M. Blažević, Vuletić, Šego, T. Matijević, D. Štambuk, D. Katunarić. Nije napokon izostavljen niti čisto religiozni vid spasenja, što je za katehezu osobito važno. Tako počevši od I. Gundulića i njego-

vih „Suza sina razmetnoga” pa preko A. Šenoe i M. Božića, nailazimo na različito tretiranje spasenja – Kranjčević, Cesarić, A.B. Šimić, Camus, Faulkner, Laušić. Iako „naši književnici”, kako je naglasio predavač, „ne obrađuju izravno temu spasenja”, oni je ipak „segmentarno dotiču”, asocirajući je „u vidu vjere, religioznoga života, molitve, pouzdanja u Božju pomoć; u vidu grižnje savjesti, kajanja, ovisnosti o Bogu; u vidu obavljanja religioznih čina, primanja sakramenata, prihvaćanja kršćanskog nazora, vršenja raznih pobožnosti.

Drugi dan Škole bio je sav u znaku teme: KRŠĆANSKA SPASENSKA PORUKA. Kako je prikazano i shvaćeno „Spasenje i otkupljenje u Bibliji”, govorio je dr. Ante Kresina iz Rijeke. On je, istaknuvši značenje biblijske teologije u crkvenom nauku o spasenju, pokušao osvijetliti i produbiti bit, pojam i smisao spasenja, kako je ono prikazano u Starom i Novom zavjetu te kod crkvenih otaca i u povijesti teologije. Bog, pravedan u sebi, sudi po svom milosrđu. Krist je umro dragovoljno za naše grijeha (usp. Iv 18) jer je htio pokazati koliko Bog ljubi ljude. I mi smo tako pozvani nadići zapovijed i u slobodi djece Božje slobodno iskazati i živjeti svoju ljubav prema Bogu, jer, kao što reče predavač. „Nećeš valjda na vrata samostana napisati: 'Ovdje se ne ubija!'.” Krist nam je dao primjer i zato je potrebno da se i u nama dogodi nutarnji preokret: otvaranje sili Duha.

Kako suvremena teologija gleda na spasenje pokušao nam je pojasniti dr. Nikola Dogan iz Đakova. Teologija ne može biti samo i isključivo govor o Bogu, nego nam mora govoriti i o čovjeku. U govoru o čovjekovoj otuđenosti posebno se ističe utjecaj novijih filozofa, npr. Nietzschea, Feuerbacha, Blocha, Fromma, Heideggera, dok se od teologa, prema Doganu, treba posebice osvrnuti na Moltmanna, Metzsa i Rahnera, kao i na latinskoameričku teologiju oslobođenja. Čovjek je u sebi otuđeno biće, što znači da se ne osjeća potpuno slobodan, svoj, nego grešan. Kršćanstvo međutim naviješta novoga čovjeka koji je u Kristu i po Kristu pozvan na egzistencijalnu i osobnu metanoju.

Na sam izbor teme ove Škole utjecala je uvelike i činjenica što je papa Ivan Pavao II. proglasio ovu godinu jubilarnom Godinom Otkupljenja. U tom je smislu mr. T. Trstenjak, isusovac iz Zagreba, pružio kratak osvrt na Papinu bulu „Aperite portas Redemptori”, kojom je proglasio ovu svetu i jubilarnu godinu.

Suvremeni svijet i način života, pogotovu u većim naseljima i gradovima, donosi sa sobom i sasvim određene i stvarne probleme, koji i ne moraju izgledati tako novi. O tom gorućem pastoralnom problemu iznio je „Neka iskustva u govoru o spasenju odraslima-indiferentnima” Ante Marinov, župnik župe Srca Isusova na Baldekinu u Šibeniku. Nova naselja, koja niču velikom brzinom, uz već poznate poteškoće prozrokovane nedostatkom ili skućenošću pastoralnih i kulturnih prostora, jesu ambijenti u kojima nema tradicije i uglavnom vlada mentalitet zatvorenosti i nezainteresiranosti za vjeru. U takvim sredinama pastoralni radnik nailazi na religioznost koja je često puta uglavnom plod tradicije i životne sredine iz koje se potječe, odnosno plod interesa, ukoliko se svodi na „potrošački mentalitet”. Pastoralni je radnik tako često u prilici da pruži neku informaciju, ali rijetko kada i da poradi na formaciji.

Treći dan Škole, srijeda 24. kolovoza; prijedodne je bilo posvećeno temi „KATEHEZA: NAVIJEŠTA-NJE I DOGAĐANJE SPASENJA”. „Isus kao spasitelj u katehezi”, bilo je prvo predavanje, koje je održao dr. Milan Šimunović. On je prije svega pokušao prikazati na koji konkretan način današnji kateheta – katehistica može prikazati Krista kao Spasitelja, vodeći

računa o dobi i godinama katehiziranih: djece, predadolescenata i mladih.

Vodeći računa o djetetovim temeljnim iskustvima, kateheza prikazuje Krista tako da dijete, uz Kristovu pomoć, bude u stanju pravilno analizirati i produbljivati svoju životnu situaciju kako bi se razvilo u potpunu i zrelu osobnost. Isto tako i mladima Krist treba biti Spasitelj koji im pomaže u njihovom traženju smisla života. U konačnici može se zaključiti da je naš navještaj Isusa Krista i njegove Radosne vijesti uspio ako proizvodi susret dviju osoba: Isusa Krista i katehizanta.

Nakon ovog predavanja uslijedila su tri predavanja koja su obrađivala srodnu tematiku, iako svako na svoj način. Zajednička im je tema bila: „LIK ISUSA KRISTA U NAŠIM KATEKIZMIMA”. Dr. Marko Pranjčić, salezijanac iz Zagreba, pokušao je analizirati „Prisutnost Krista Otkupitelja u nekim našim prvopričesničkim katekizmima”. On je svoju analizu temeljio na analitičkom pristupu konkretiziranom u dva temeljna vida: a) događajni vid otkupljenja. Otkupljenje čovjeka dogodilo se Kristovim slobodnim prihvaćanjem Očeva spasenjskog plana i, b) kulturni vid: otkupljenje se nastavlja po sakramentalnom djelovanju Krista u Crkvi. U analizi pojedinih katekizama: „Radosna vijest”, „Pozvani na gozbu” i „Svadbena ruho”, predavač se posebno osvrnuo na činjenicu jesu li ili nisu određeni sadržaji (otkupljenja) primjenjivo posredovani.

Fra Ivan Nimac, diplomirani kateheta iz Metkovića, izvršio je sličan posao analizirajući lik Isusa Spasitelja u dva katekizma za krizmanike. Katekizam „Snagom Duha polazi od Isusove povijesne osobe kako nas izvješćuju svjedoci o njegovu životu i učenju, njegovoj smrti i ukazanju po uskrsnuću”. Katekizam nato ističe da je Isus Spasitelj i Oslobođitelj ljudi koji nam je pokazao Božju ljubav kojom se mogu uništiti mržnja, zlo i smrt. Katekizam „Mač Duha” ističe činjenicu utjelovljenja Isusa Krista, druge Božanske osobe, Boga koji ljude voli i želi da se oni spase. Umrijevši za sve ljude, on im je, nakon svog uskrsnuća dao besmrtnost „i ponudio im u Crkvi savez s Bogom protiv zla i smrti”. U ovom životu on nam po svom Duhu daruje snagu da bismo što više postali slični Bogu i mogli se jednom pridružiti Isusu dušom i tijelom. U analizi katehetskog štiva Nimac se služio kriterijem da je kateheza naviještanje i događanje spasenja, istaknuvši da katekizam ne naviješta spasenje, jer da je spase-nje život.

Dr. Jakov Mamić, karmelićanin iz Zagreba, analizirao je „Lik Isusa Spasitelja u našim katekizmima za peto i šesto vjeronaučno gledište”. Premda se konkretno osvrnuo samo na katekizme: „Hoćeš li se krstiti?”, „Mali ključ Biblije”, „Isus Krist – Novozavjetna Objava” i „Pođimo zajedno”, Mamić je, kako je sam istaknuo, nastojao voditi računa i o katekizmima koji prethode i slijede ovima koje je stvarno uzeo u obzir u svom prikazu. U svim katekizmima trebala bi biti prisutna neka načelna ročišta – spasenjske kategorije, kao: povijesni Isus Krist, Crkva, liturgija i molitva, Riječ Božja, životne situacije ljudi. Što se tiče metodologije, Mamić smatra da tu treba voditi računa o ulozu koju ima cjelokupno katekizamsko uređenje, dok konkretna kateheza treba polaziti od osnovnih ljudskih iskustava koja su doživljena i stvarna, a ne izmišljena.

Mr. Mirko Klarić, franjevac iz Drniša, ukratko je izvjestio o svom iskustvu iz prakse na temu „Osobno iskustvo rada s mladima”, prije svega sa srednjoškolskom omladinom. Klarić je utvrdio da u mladima postoji želja za istinom, ljepotom i smislom, i dok je razum vodič, dotle je vjera svjetiljka čovjeku u njegovu životu. U konkretnoj katehezi prvo se polazi od is-

tine o čovjeku da bismo se zatim upoznali s istinom o Bogu, kako bismo na kraju vidjeli kojim putem ići u životu – moral.

Četvrti dan Škole, četvrtak 25. kolovoza; prije podne se radilo u timovima, dok se poslije podne, u 13,30 sati krenulo na hodočašće na otok Visovac. Tu su hodočasnike vrlo srdačno dočekali i ugostili oci franjevci sa svojim novacima. Pokorničko slavlje vodio je dr. fra Šime Samac iz Makarske, pozvavši sve da svoj pogled upru prema Bogu, Tvorcu svega stvorenoga.

Peti dan, petak 26. kolovoza; prije podne je bilo u znaku liturgije. Dr. Aldo Starić iz Zagreba govorio je na temu „Liturgija – slavljenje i događanje spasenja”. U uvodnom dijelu osvrnuo se na novije rasprave o „naravi” liturgije, spomenuvši utjecaj i značenje istaknutih teologa i važnih događaja. U ovim se raspravama postavlja pitanje: „Da li je liturgija samo javni i službeni kult Crkve Bogu ili u liturgiju spadaju i 'znakoviti' spasenjski Božji čini?” U tom smislu sve više prevladava, također i pod utjecajem II. vatikanskog sabora, mišljenje da je liturgija sažetak cjelokupne djelatnosti Crkve, dakle središnji čin Crkve. Budući da je liturgija prije svega djelatnost-actio, ona u sebi uključuje tri bitne sastavnice crkvene djelatnosti: martirija-svjedočenje, kojeg dio čini i kateheza, te zatim leiturgia i diakonija. U nastavku Starić je razmotrio vjeru Crkve u spasenje i o spasenju. Crkva doista vjeruje u Boga Spasitelja, a po Bibliji vidimo da se ljudska potreba za spasenjem očituje kroz grijeh. Karakteristično je međutim za nas kršćane ono „već” i „još ne”: vjerujemo da se spasenje „već” dogodilo, iako „još” traje povijest, iako vrijeme „još” uvijek teče. Zato je i kršćanska liturgija karakteristična jer se događa u kontekstu vjere: Isusovim uskrsnućem dosegnut je doseg ali ne i opseg spasavanja. Drugim riječima, iako smo „objektivno” već svi spašeni, „subjektivno” još predstoji dovršenje dogođenog spasenja. Liturgija je „uigravanje u spasenju”, ona je po svom vanjskom obliku svečanost, svetkovina spasenja: slavi sve moguće načine spasenja, čak i one koje mi ne znamo. Ona je „proživljavanje”, tj. osebujno „ponovno” življenje već življenog, ali i još neživljenog.

Praktični rad na Školi odvijao se u četiri radna tima, prije ili poslije podne svakog dana Škole, osim ponedjeljka. Prvi tim, pod vodstvom M. Šimunovića i M. Jurčevića, radio je na temu: „Današnji čovjek u susretu s Isusom Kristom osloboditeljem i spasiteljem”. Drugi tim, pod vodstvom Ante Kresine i Alojzija Hoblaja, i povremeno Nikole Dogana i Alde Starića, radio je na temu: „Čovjekovo oslobođenje i spasenje – središnja poruka spasenja”, dok je treći tim imao za temu: „Vjeronaučni susreti u službi naviještanja i ostvarivanja čovjekova oslobođenja i spasenja u Isusu Kristu”. Četvrti je tim razrađivao „Lik Isusa Krista u našim katekizmima”.

Poslije podne zadnjeg dana Škole bila je završna diskusija uz izvještaj o radu u timovima. Za vrijeme Škole bila je provedena i anketa među sudionicima, o čemu je u općoj diskusiji izvijestio T. Trstenjak. Škola je završila svečanom euharistijom u katedrali sv. Jakova, koju je i ovaj put predvodio neumorni biskup Kos. Za vrijeme trajanja Škole upućeni su brzojavi Sv. Ocu, nunciju Cecchiniju te kardinalu Kuhariću, koji su poslali i sami svoje pozdravne brzojave, a takav je brzojav uputilo sudionicima i Tajništvo KVRPJ.

NEKA PITANJA, SUGESTIJE I PROBLEMI POVEZANI UZ KLJŠ '83

Tijekom odvijanja Škole, kao i u općoj diskusiji zadnjeg dana, došli su do izražaja određeni problemi i, što ni u kom slučaju ne mora biti čudno ili sasvim

negativno, određeni nedostaci.

Tako se moglo primijetiti da se naglašavajući važnost katehetskog načela: Vjernost Bogu i vjernost čovjeku!, puno pažnje posvetilo i pitanju ljudskog iskustva i pitanja koja sebi postavlja današnji čovjek. Možda bi bilo dobro da se još više naglasilo da nisu sva ljudska iskustva i pitanja (jednako) važna za katehezu, kao i činjenicu da postoje tzv. skrivena pitanja i problemi, kojih ni sami subjekti katehizacije nisu svjesni.

S obzirom na predavanja i njihov raspored i trajanje, izgleda da bi bilo dobro, kao što je to spomenuo u završnoj riječi i sam predsjednik Stalnog odbora Milan Šimunović, da se smanji njihov broj i još im se točnije ograniči vrijeme.

Možda bi trebalo voditi više računa o činjenici da se ovdje radi o katehetskoj Školi a ne teološkoj, filozofskoj itd., vodeći svakako računa o prijeko potrebnosti interdisciplinarnosti.

Na Školi je bilo i nekoliko prijedloga:

– Trebalo bi za vrijeme rada Škole predvidjeti i neko vrijeme i mjesto za „demonstraciju” ogleadne „uzor” kateheze na temu kojom se bavi Škola.

– S obzirom na spominjanu katehetsku transpoziciju sadržaja, možda bi se moglo pojačati katehetsko-metodološki doprinos predavača. Moglo bi se možda uvesti i poneko predavanje iz tematike izravno vezane uz didaktiku i metodologiju.

– Netko je isto tako predložio i da svaki predavač u svom predavanju predvidi neko mjesto za prijedlog o praktičnoj primjeni onog što je u predavanju bilo rečeno.

Na Školi je općenito došla do izražaja i želja da se „pojača” formiranje kateheta i katehistica.

Započeti rad oko analize katekizamskih priručnika trebalo bi nastaviti, iako su tri predavanja na ovoj Školi pokazala kako je to težak i pionirski posao, a koji puta i jako nezahvalan. U tom bi smislu valjalo još više poraditi na izradi kriterija za njihovu procjenu, a možda bi se moglo organizirati i pokoji uži sastanak katehetskih stručnjaka ili „Okrugli stol” kateheta i autora pojedinog katekizamskog priručnika. Spomenimo još da je na Školi bilo prijedloga da se na budućim Školama više prostora posveti pitanju i problemima povezanim uz audiovizualna pomagala u katehezi i to bilo s teoretskog bilo s praktičnog stajališta.

S obzirom na mjesto održavanja Škole, na temelju provedene ankete, došlo se do ovih rezultata: većina (42,6%) anketiranih bila je za srednje rješenje – pronaći dva ili tri mjesta za stalni – ciklički rad Škole, dok se nešto manje (36%) izjasnilo za dosadašnji način održavanja. Ako se Stalni odbor ipak na kraju odluči za izbor dva ili tri stalna mjesta, nadajmo se da će voditi računa ne samo o tehničkim mogućnostima organizacije nego i o „zemljopisu” kao i o činjenici da je svaki ovakav skup sam po sebi već određeni oblik ako već ne katehizacije, a onda barem neke predevangelizacije. I na kraju, spomenimo da je ovaj skup još jednom, uza sve eventualne nedostatke i moguće promašaje, pokazao s jedne strane zanimanje kateheta i katehistica, uz ponekog laika, kao i korisnost zajedničkog okupljanja. Zato, uz želju da što prije uzmognemo imati u rukama i „Zbornik” ove Škole, izražavamo i nadu da ćemo se i dogodine susresti na KLJŠ '84.

Rudi Paloš

kateheza